

toliko vemo, da smo za delo dobri, samo toliko, da ni plačila za naše delo!

Zato pa je naše stališče v tem pogledu jako težavno. Po naših žilah nekaj mrgoli in vre, v naših prsih se nekaj dviga kakor upor, v naših dušah se nekaj oglašča kakor velik, glasen protest! A za nami stoje naše familije, in tisoč skrbi nam tišči usta, tisoč drobnih in nedolžnih ročic se iztega proti nam, proseč: „Delaj in prenašaj nam za voljo, ker je bolje nekaj, nego nič!“

A če je že tisočkrat zmagala pravica nad krivico, bo zmagala tudi v tem slučaju, če ne bomo držali križema rok, nego če bomo tudi v bodočnosti delali po programu napredka in svobode. S svojim delom smo si že ustvarili lepo stanovsko organizacijo. Naš vpliv raste vkljub klerikalnemu rovanju bolj in bolj.

To je priznaval na pr. dr. H. Tuma glede goriškega učiteljstva, pisoe v „Učit. Tovarišu“ dne 1. listopada 1901: „... Gibanje med učiteljstvom je eden izmed vzrokov, da so se politične razmere na Goriškem razjasnile, kakor stoje danes... Gibanje učiteljstva je torej pravzaprav prisililo dr. Gregorčiča in drugove, da so vstopili v deželni zbor...“ In tako si bomo s svojim prizadevanjem in s podporo svojih prijateljev priborili to, kar nam gre po zakonu. In potem bomo lahko rekli: „Vse, kar imamo, imamo po sebi, in vse to je znak naše krepke življenske sile!“

K sklepu se mi zdi še nekaj potrebno oméniti.

Najvspešnejše deluje človek, bodisi tega ali onega stanu, če je neodvisen od drugih, če najde zaslombe in podpore v vsakem slučaju med svojimi stanovskimi tovariši in v tem, kar je stanovska organizacija ustvarila v podporo svojim članom. V tem pogledu imamo slovenski učitelji že nekaj. Kranjski učitelji imajo svoje vdovsko društvo, vsi v „Zvezi“ združeni učitelji imamo svojo „Jubilejsko samopomoč“, in kadar bo zgrajen „Učiteljski konvikt“ v Ljubljani, bo imelo od njega mnogo koristi vse naše učiteljstvo. Menda pa jih ni mnogo med nami, ki ne bi že večkrat bili v hudih denarnih stiskah. Zakaj in kako — tega mi ni treba na dolgo in široko razpravljati, to je že utemeljeno v našem slabem gmotnem stanju. Tudi to ne bo težko verjeti, da se tudi v največji sili le z veliko težavo dobi denar, a če ga človek dobi, postane v istem trenutku od njega, ki mu ga je dal, kolikortoliko odvisen. Da si docela učvrstimo svoje stališče in se napravimo od vseh strani neodvisne, bi po mojih mislih kazalo, da začne upravni odbor „Zavezin“ pretresati vprašanje o ustanovitvi hranilnega in posojilnega društva za avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo, in pri tem naj bi mu služila v vzgled hranilna in podporna zadruga hrvaškega učiteljstva v Zagrebu, ki deluje že nekaj let uspešno in plodonosno!

Ako pogledamo s stališča, na katerem stojimo danes — prijateljski zvezani z vsemi tistimi, ki delujejo za kulturni napredek našega naroda — tja v bodočnost, vidimo pred sabo dobo bojov in naporov. Učvrščeni v boju preteklih let, se ne bojimo bojov bodočih dni, zakaj pod zastavo naše „Zaveze“ stoji odločno, narodno napredno učiteljstvo. In v resne čase stopa impozantno število resnih mož!

Da bo tem mojim besedam dan vsaj krepak zaključek, predlagam v sprejetje nastopne resolucije, katerih utemeljevanje obsejajo moja današnja izvajanja:

1.) Napredno učiteljstvo naj deluje z vsemi pripustnimi sredstvi proti razširjanju klerikalnega, ugledu šolstva in učiteljstvu škodljivega časopisja ter si naj prizadeva, da se širi med ljudstvom o šoli in učiteljstvu prijazno pisoe časopisje.

2.) Vodstvo „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ naj stopi iznova v zvezo z ostalimi avstrijskimi učiteljskimi zvezami glede korakov, ki jih je storiti vsemu avstrijskemu učiteljsstvu skupno v dosego končne pravične ureditve učiteljskih službenih prejemkov, katerim bodi v merilo § 55. zakona z dne 14. maja 1869, drž. zak. št. 62, oziroma XI., X. in IX. plačilni razred državnih uradnikov.

3.) Upravni odbor „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ naj začne pretresati vprašanje o ustanovitvi hranilnega in posojilnega društva za avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo ter naj o uspehih študiranja tega vprašanja poroča pri prihodnji glavni skupščini. (Viharno odobravanje.)

Vse resolucije so bile onoglasno sprejete.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz Borovnice. Dne 19. novembra t. l. je praznoval gospod nadučitelj in šolski vodja Fran Papler 40-letnico, odkar deluje na polju učiteljskega delovanja. Kdor pozna gospoda slavljenca, ki si je že od nekaj kot vsestransko marljiv in vesten učitelj pridobil zaupanje in po svojih osebnih lastnostih tudi spoštovanje in prijateljstvo vseh, ki so imeli priliko občevati z njim, in kdor pozna tudi naš kraj, ki sme ponosno reči, da živi tudi duševno, da se krepko giblje, da napreduje, moral je pač pričakovati, da bo Borovnica storila svojo dolžnost. Lahko pritrdimo gospodu slavljenču, da ga nobena od slavnosti, ki se jih je v Borovnici vršila že lepa vrsta, ni tako presenetila, kakor ga je ravno le-ta, ki se je priredila njemu.

Gosp. slavljenču je prišel čestitat okrajni šolski nadzornik gospod prof. V. Zupančič, ki je imel slavnostni govor. Izrazite so bile besede, ko je gosp. nadzornik očrtaval življenje in delovanje slavljenčeve, pojasnjeval s podatki razmere in dejstva, ki so kot činjenice posegale v njegovo življenje. Omenil je, da je g. slavljenec učiteljeval v Cerknici in Ratečah, potem v Polhovem Gradcu in od tod je prišel v Borovnico, kjer slušbuje že 27. leto. Spoštovanje do g. slavljenca in priznanje vsega, kar je storil za svoj kraj, izpričuje častno občanstvo, katerega mu je ob njegovi 25-letnici pred dvema letoma podelila občina.

Navzlic slabemu vremenu prišla je gosp. slavljenca počastit tudi lepa družba z Vrhnike, v prvi vrsti gosp. župan G. Jelovšek, ki je, naglašaje v svojem govoru lastnosti, ki dičijo g. slavljenca, proslavljal ga kot iskrenega prijatelja. Vrstili so se potem govori in napitnice njegovih kolegov in kolegij, domači govorniki pa so slavili njegovo trudoljubivost in zasluge za požarno brambo, za sadjarejo, čebelarstvo in

sploh za kmetijstvo, zahvaljevali se mu pa tudi kot hvaležni učenci. Prireditev je bila srečna in je tudi popolnoma uspela. Vidi se, da je pomagala spretna roka.

Žalibog, da je odhajal g. nadzornik s poštanim vlakom. Toda že iz tega, kar se je vršilo le tekom prvih dveh ur in čemur je bil sam priča, sme sklepati, da se je govorilo in napivalo g. slavljencu iskreno navdušeno; o tem priča pa tudi število brzojavk, ki so prišle na slavljencevo addresso za ta večer.

Zabava je bila izborna, neprisiljena. Gosp. slavljencev je itak znan kot neprekosljiv zabavnik, kateremu nikdar ne usahnejo viri pristnega humorja, in ves večer se je tudi vršil v tem duhu. Družbi na čelu je stal kot stoloravnatelj gospod prof. B., ki je s svojim širokim načinom vodil zabavo pozno v noč. Reči je treba, da smo se njegovi živahnosti in svežosti kar divili.

Sploh se je večer docela srečno obnesel. Pomoštevilo zbrana borovniška honoracija, na čelu ji g. učitelj P., se je potrudila dokazati častiti vrhniški družbi in gostom iz Preserja, da pozna svojo sveto dolžnost napram g. slavljencu in da je v kljub zamotanim razmeram v takih in enakih stvareh, ki se tičejo g. slavljencev, zmerom edina.

Štajersko.

Iz Celja. Dne 2. novembra t. l. se je vršil v Celju shod predsednikov učiteljskih društev na Spodnjem Štajerskem, da se ustanovi „Zveza“ onih društev. Ker je ta nameravana organizacija štajerskega slovenskega učiteljstva zanimiva ali v pozitivnem ali v negativnem oziru že glede „Lehrerbunda“, je bilo pričakovati, da o tem kdo poroča v „Učit. Tovarišu“. Vprašam torej, iz katerih vzrokov se o tem trdovratno molči?

Vse štajersko slovensko učiteljstvo združiti v eno celoto, mora imeti ali namen iz stanovskih ozirov ali pa tudi iz političnih.

No, deželnozborske volitve so minule in pokazale, da učiteljstvo ni izrazilo nobenih želj. V političnem oziru nismo imeli nobenega vodstva in tudi nobenega uspeha, ker se je „Zveza“ ustanovila prepozno.

Želeti je nujno, da izvoljeni osnovalni odbor obrazloži svoje namene z „Zvezo“, da bode učiteljstvo na jasnem, sicer se lahko zgodi, da dela vsako posamezno učiteljsko društvo politiko na svojo pest. V tem slučaju nam je taka „Zveza“ nebodigatreba ali mrtvo rojeno dete. *Radovednež.*

Od nekod. Še enkrat: „Kaj pa to pomeni?“ Nekomu se je zljubilo v št. 27. „Učit. Tovariša“ svojo jezico si ohladiti z napadom na nadzornika g. Supaneka. Nisem sicer poklican, braniti g. nadzornika pred takimi napadi, ali resnici na ljubo se moram oglasiti. Povod temu mi daje poročilo v tej zadevi „šmarsko-rogaškega učiteljskega društva“ v št. 33. „Učit. Tovariša“.

Vsem učiteljem, katerim je g. Supanek nadzornik, je dobro znano, da imajo v njem nepristranskega, pedagoško in metodiško visoko izobraženega moža, kateremu je vedno le blagor šole in učiteljstva pred očmi. Da privatno občuje tudi z učitelji drugega mišljenja, je le dokaz, da ga ž njimi vežejo stare prijateljske vezi, kajti „srce zvesto kakor zdaj, ostalo bode vekomaj.“ Ogromna večina učiteljev je vedno spoštovala in še spoštuje svojega priljubljenega nadzornika ter z ogorčenjem zavrača oni neutemeljeni napad.

Ako bi hotel biti zloben, bi lahko namignil na vzroke, zakaj g. Jurkovič nekaj let sem malo drugače misli, kakor je nekaterim njegovim tovarišem ljubo. A o tem naj pre-

mišljujejo dotični učitelji, katerim je lastni „jaz“ nad vse. Zato: mea culpa!

Tudi o glasovanju predlagane resolucije bi se dalo marsikaj govoriti, a o tem je bolje molčati.

Doslednost in fini takt so lepe poteze značaja in kažejo omikanega človeka. Zanimanje za „Slomškarijo“ predbacivati g. nadzorniku pa je otročje — smešno, da ne rabim hujšega izraza, zlasti od takega učitelja, ki se je ob 7. uri zvečer v drevoredu na Slatini predstavljal biskupu Strossmayerju. To vendar ni čas in ne prostor za vizite, to je navadno nadlegovanje na letovišču živečega starčka. *Resnicoľjub.*

Iz ptujske okolice. Odgovor gospodu poročevalcu o konferenci. „Strast ni nikjer dobra“, pišete! Prav imate! Toda potrpite malo! Moja strast se tiče napredka in izboljšanja enega izmed najvažnejših in najpotrebnejših učnih predmetov ljudske šole, taka strast je gotovo vzvišena, plemenita, in take strasti me ni sram.

Ta strast je tudi vtemeljena v odredbi c. kr. štaj. dež. šolskega sveta z dne 13. junija 1872, št. 3254, § 2., odst. 2. glede okrajnih konferenc ljudskih učiteljev.

Ta strast je bila baš za letošnjo učiteljsko konferenco popolnoma umestna in opravičena in to vsled naročil okrajnega šolskega sveta ptujskega z dne 2. junija 1902, št. 1039, in z dne 25. junija 1902, št. 1154. V obeh naročilih so se doposlale podpisanemu razne nqve Računice z izrecnim nalogom: naj jih pregleda, o njih poroča ter stavi primerne predloge.

Moja strast je bila nadalje potrebna zaradi tega, ker ste nejasno, nedoločno pisali, kdo je zakrivil, da so stavljeni predlogi propadli?

Jasno je kakor beli dan, da zahteva moja strast nujnega opravičenja, ker niti ne veste, za kaj ste glasovali! S svojimi predlogi sem nameraval takojšnjo parcialno uvedbo za poskušnjo A. Črnivčeve Prve računice in Kraus in Habernalove Prve računice, ker se mi ti Računici zde najboljši in najprimernejši za slovenske ljudske šole. Navedem doslovno svoje predloge, da si lahko vsakdo napravi jasno in nepristransko sodbo.

1.) Učiteljstvo ptujskega okraja naj si nabavi nove Računice!

2.) Učiteljstvo ptujskega okraja proučuj nove Računice!

3.) A. Črnivčeva Prva računica naj se uvede za poskušnjo na treh šolah ptujskega okraja s početkom šol. leta 1902/3, v to svrhu naj določi konferenca eno enorazrednico v Halozah, eno dvorazrednico na ptujskem polju in eno trirazrednico v Slovenskih goricah!

4.) Kraus in Habernalova samostojna Prva računica (ne predelana Prva Močnikova) naj se tudi uvede v začetku šolskega leta 1902/3 za poskušnjo v tri višje organizovane ljudske šole ptujskega okraja in sicer v eno šolo v Halozah, eno na ptujskem polju in eno v Slovenskih goricah.

5.) Vis. c. kr. dež. šolski svet štajerski se prosi, naj potrebno ukrene, da se prej ko mogoče poslovenijo po Kraus in Habernalu predelane Močnikove Računice!

Govoriti o zrelosti in nezrelosti računstva sploh in novih Računice posebej konferenca kot taka ni kompetentna, ampak edino le vis. c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje. In to zadnje je rešilo že vprašanje o zrelosti in nezrelosti novih Računice s tem, da jih je za šolsko rabo odobrilo. Učiteljska konferenca ima le pravico in dolžnost: izbirati in izbrati med odobrenimi Računi-

cam. Te pravice pa se konferenca ni poslužila, svoje dolžnosti ni izpolnila, in to je tisto, kar sem hotel javno pribiti. Ako bodo vse učiteljske konference, ki se utegnejo prihodnje leto s tem vprašanjem baviti, enako postopale, sprejele vslikoma teze, a zavrgle iz tez izvirajoče aktualne predloge, ostane vprašanje o računstvu in novih Računih neizpremenjeno, nerešeno. In tako postopanje ni napredek, ampak reakcija!

Ptujska okolica, dne 16. novembra 1902.

Ivan Kaukler,
nadučitelj in poročevalec.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četr. dne 4. grudna 1902 dopoldne ob 1/2 11. uri v okoliški šoli po sledečem sporedu: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve, pred vsem revizija društvenih članov imenika, ki je z ozirom na nebrižnost nekaterih tovarišev in posebno tovarišice za društvo nujno potrebna. 3. Od zadnjega zborovanja preloženo predavanje g. Fr. Podobnika 4. Slučajnosti. Na prav obilno udeležbo vljudno vabi Fr. Šorn, t. č. predsednik.

Iz ptujskega okraja. Učiteljsko društvo ptujskega okraja je zborovalo dne 6. novembra t. l. v okoliški šoli ptujski v navzočnosti 23 udov.

I. Otvorivši zborovanje, gospod predsednik Fr. Šorn navzoče prav pristrčno pozdravi ter izrazi željo, da bi se društveniki tudi v tem šolskem letu prav marljivo udeleževali zborovanj v prosep društva in učiteljstva. Na to nam predstavi novi društvenici, gospici Marjeta Majerič in Pavlo Bašelj, kateri smo z veseljem pozdravili.

II. Vzamejo se na znanje razni došli dopisi in sicer:

a) dopis c. kr. okrajnega glavarja gospoda Apfaltrerna, ki se zahvaljuje za častitko, poslano mu od društva o priliki njegovega imenovanja svetovalecem cesarskega namestništva;

b) dopis „Lehrerbunda“, kateri nas pozivlja, da bi ga boljše podpirali. Gospod nadučitelj Žihra predlaga, da smo dolžni podpirati društvo štajerskih učiteljev, dokler ne javimo svoj izstop iz njega; kar se sprejme. Gosp. Kaukler je v to svrhu nabral precejšno vsotico med društveniki;

c) dopis slov. glasbene matice glede naročitve Foerstorjevega „Gorenjski slavček“, cena 8 K. Sklene se, da se društvo ne naroči, ker ima itak preveč stroškov.

d) na ogled so došle „Prešernove poezije“ izdaja Aškerceva in „Erotika“ od Cankarja.

III. Gospod predsednik poroča o letošnjem zborovanju „Zaveze“ v Trstu, kojega sta se udeležila gospod predsednik, Fr. Šorn in gosp. Drag. Zupančič prostovoljno na lastne stroške. Gosp. poročevalec je rešil svojo nalogo prav dobro ter nam v glavnih potezah zanimivo slikal potovanje, sprejem in življenje v Trstu. Na predlog gospoda Žihra, se izreče obema udeležencema iskrena hvala za njih trud in veliko požrtvovalnost. Na predlog gosp. Kopicča se sklene, da se osnuje rezervni zaklad, iz katerega se bode plačevala potnina po železnici onim društvenikom, ki se udeležijo kot delegatje zborovanj „Zaveze“ ali drugih učiteljskih sestankov. V ta namen naj šolski voditelji nabirajo vsak mesec po 10 h od svojih kolegov ter izročijo denar gosp. Kauklerju v Ptuj, ako pa dotični vodja ni ud društva, tako naj stori to drug tovariš.

Končno poroča gosp. Podobnik o Krivčevem spomeniku, ki je postavljen s slovenskim napisom. Naznani nam nadalje, da so se našli tudi med neučitelji blagodarni podporniki, ki so prispevali precejšno vsoto za nakup spomenika in ti so: gosp. državni poslanec dr. Ploj z 20 K, gospod dr. Brumen 5 K, gosp. profesor Zelenik 4 K in gosp. Ivanuša, kancelist in bivši součenec rajnega tovariša 1 K; za kar se jim izreka najtoplejša zahvala. Od denarja, ki se ga je nabralo za spomenik, je še ostalo 7 K 34 h. Sklene se, da se to naloži v posojilnici kot rezervni fond za spomenike.

Ko se je gospod predsednik zahvalil gosp. poročevalcu za njegov trud, ki ga je imel pri nabavljanju spomenika, zaključil je zborovanje. Prihodnje zborovanje se določi na 4. decembra.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj je zborovalo letos zadnjikrat dne 16. novembra na prijaznem Vidmu. Udeležba je bila iz sevniškega okraja jako pičla, iz brežiškega pa povoljna. Zborovanja se je udeležil kot gost naš nekdanji vrli društvenik g. Josip Tratar iz Mokronoga. Društvo so na novo pristopili: gg. Majcen Martin, Jankovič Peter, Potočnik Ludovik, Sotlar Martin in gdč. Windischer Marija.

Po običajnem pozdravu predsednikovem in odobrenju zapisnika zadnjega zborovanja so se rešile nekatere društvene zadeve. Na poziv „Lehrerbunda“, tičoč se njega glasila, so se vsi navzoči društveniki s svojim podpisom zavezali, da ostanejo oziroma postanejo v prihodnjem letu naročniki „Schul- und Lehrer-Zeitung.“ Oni društveniki, kojih ni bilo pri zborovanju, se bodo potom društva pismeno vprašali, da se najdalje do 10. decembra izjavijo, ostanejo li člani „Lehrerbunda“ ali ne.

Kakor znano, mora vsak „Bundov“ član biti po pravilih tudi naročnik njegovega glasila. Naše društvo je vedno povdarjalo potrebo solidarnega postopanja vsega štajerskega učiteljstva, ako sploh smemo pričakovati, da se naše opravičene zahteve kedaj uresničijo. Gotovo se bode društvo tudi sedaj častno odzvalo temu resnemu in odločnemu pozivu. Res žalostno in sramotno bi bilo za štajersko učiteljstvo, ko bi moral list prenehati, ki je v današnjih časih bolj potreben ko nekdanj. Ne napravimo tega veselja našim zagrizenim nasprotnikom!

Delegatom za eventualno zborovanje „Lehrerbundove“ delegacije se izvoli gosp. Skalovnik, namestnikom pa gosp. Pečnik.

Pedagoško društvo v Krškem je zopet podarilo nekaj knjig, ki se razdele med navzoče društvenike. Pedagoškemu društvu se izreče pristrčna zahvala. Društvena pravila se bodo pomnožila, da dobi vsak član po en iztis v roke. Istotako si naroči društvo primerno število „Lehrerbundovih“ pravil.

Na to je sledilo poročilo predsednikovo o sestanku centralnega odbora spodnještajerskih učiteljskih društev, ki se je vršil dne 2. novembra t. l. v Celju. Društvo pritrdi ustanovitvi „Zveze“ ter bode pri prvem občenem zboru po svojih delegatih prijavilo pristop. Naše društvo je prepričano, da je pri sedanjih naših razmerah le z ustanovitvijo „Zveze“ omogočena združitev štajerskega učiteljskega v močno in trdno deželno zvezo. Društvo se more pridružiti bodoči „Zvezi“ le tedaj, če ista pristopi „Lehrerbundu.“

Tretja točka dnevnega reda je bilo poročilo gospoda Tomince o letošnjem glavnem zborovanju „Zaveze“ v Trstu.

Poročilo se je vzelo na znanje in izrekla delegatom zahvala na njih požrtvovalnosti.

Gospod predsednik je predaval potem o vprašanju, kje in kako naj učitelj nabira in sestavlja bajeslovno in zgodovinsko snov domačega šolskega okoliša, koja ima nam dobro služiti pri pouku v domovinoslovju. Omenil je tudi, da se je po njegovem posredovanju podaljšal rok za vpošiljanje dotične zbirke do konca decembra meseca. Sklenilo se je, da se sestavi primerna dispozicija in dpošlje šolskim vodstvom, da se ravnajo po njej in to snov uredijo kolikor mogoče jednotno. Izrekla se je tudi želja, da bi se sprejeli v zbirko priprosti načrti, oziroma slike šolskih poslopij.

Pri zadnji točki se je vnel živahen razgovor o tiskovinah, kakršne se rabijo za izkaz šolskih zamud v mariborskem in drugih okrajih. Ker so te tiskovine jako praktično in pregledno sestavljene ter učitelju skrajno neprijetno delo izkazovanja šolskih zamud znatno olajšajo, se sklene, da se pri prihodnji uradni učiteljski konferenci stavi tozadeven primeren predlog. Nato se zborovanje zaključil.

Prihodnje zborovanje se vrši dne 6. januarja 1903. na Vidmu.